

Goede Manieren

Tekst: Monique de Jong
Uitgave Stichting Echelon

ECHELON VERHAAL

Dit boek is een uitgave in de reeks van Echelon Verhaal.

Voor Echelon Verhaal maken wij gebruik van bestaande vertellingen uit (oude) tradities en culturen. We kiezen hierbij voor verhalen die wezenlijke ervaringen dragen, en vertellen die opnieuw op zo'n manier dat ze voor de hedendaagse lezer herkenbaar zijn.

Inhoud

- 1 Voor wat hoort wat!
- 2 Belofte maakt schuld
- 3 Vergeten en vergeven
- 4 Grote dromen
- 5 Jaloers op een jas
- 6 In de val gelokt
- 7 Prins Jozef
- 8 Vreemdelingen aan de deur
- 9 Zakken legen
- 10 Plek voor iedereen

1 Voor wat hoort wat!

'Ze vechten met elkaar,' zegt Rebekka. 'Voel maar.'

Izaak legt zijn hand op de buik van Rebekka. De buik beweegt.

'Misschien spelen ze,' zegt Izaak.

'Ik hoop het.' Rebekka kijkt Izaak bedroefd aan.

'Het komt wel goed,' zegt Izaak en hij loopt naar buiten om de kamelen te voeren.

'Een tweeling, een tweeling! Rebekka heeft een tweeling gekregen!' Het nieuwtje gaat van tent tot tent. Iedereen rent naar de tent van Rebekka om haar te feliciteren. Dolgelukkig leunt Rebekka achterover op haar kussens, met haar twee zonen in haar armen.

De mensen buigen zich voorover om de jongens te bekijken. Wat vreemd, denken ze. Een tweeling, maar ze lijken helemaal niet op elkaar. Ezau heeft een dikke bos rode krullen. Ook op zijn armen en benen, zelfs op zijn ruggetje groeit rood dons. Het is een druktemaker. Wild slaat hij met zijn knuistjes om zich heen en als iemand te dichtbij komt, begin hij te blèren.

Zijn broertje Jakob ligt heel stil. Jakob heeft grote donkere ogen en pikzwart haar. Zijn velletje is zacht en roze. 'Het is net een meisje,' zeggen de mensen.

Als de jongens ouder worden, wordt het verschil tussen hen nog groter. Ze zien er niet alleen verschillend uit, ze zijn ook heel verschillend. Ezau is graag buiten. Hij kan goed jagen. Vaak gaat hij met pijl en boog het veld in en schiet een wild bokje of een hert. Vader Izaak is dol op gebraden vlees. Hij houdt veel van Ezau, zijn oudste zoon.

Jakob blijft liever thuis bij zijn moeder en luistert naar haar verhalen over zijn grootvader Abraham. Rebekka houdt het meest van Jakob. 'Het is jammer dat jij niet de oudste ben,' zegt ze vaak tegen Jakob. 'Als je vader dood gaat, krijgt Ezau alles. Dat heet het eerstgeboorterecht. En Ezau krijgt de zegen van je vader, zodat hij kracht krijgt. Ezau zal de baas worden en jij moet alles doen wat hij zegt.'

Jakob vindt dat niet eerlijk. Alleen omdat Ezau een paar minuten ouder is, mag hij de baas zijn.

Op een dag is Jakob alleen thuis. Hij is aan het koken: lekkere dikke soep van rode bonen met kruiden. Laat in de middag komt Ezau binnen. Hij is doodmoe van de jacht en heeft honger. Hij zegt:

'Geef mij wat eten, ik ben zo moe.'

'Goed,' zegt Jakob, 'als jij mij het eerstgeboorterecht geeft.'

'Goed hoor,' zegt Ezau. 'Als ik niet eet, ga ik toch dood. Wat kan mij het eerstgeboorterecht schelen.'

'Beloofd?' vraagt Jakob.

'Beloofd!' zegt Ezau.

Jakob schept de bonensoep op een bord en geeft het aan Ezau. Ezau eet het

in één keer op.

's Avonds vertelt Jakob aan Rebekka wat er is gebeurd. Rebekka is blij.

Ezau denkt er niet meer aan, tot hij op een dag bij zijn vader wordt geroepen. Vader Izaak is oud geworden. Hij is bijna blind en ligt stil op zijn bed. Hij voelt dat hij dood gaat.

'Ezau,' zegt Izaak. 'Ga naar het veld en schiet een wild dier. Maak dat dan klaar zoals ik het lekker vind en breng het bij mij zodat ik kan eten. Dan zal ik je mijn zegen geven voordat ik dood ga.'

Moeder Rebekka hoort de woorden van Izaak. Ze snelt naar Jakob.

'Luister jongen,' zegt Rebekka. 'Luister goed. Ga naar de kudde en neem de twee beste geitjes. Ik zal de geitjes bereiden tot een heerlijke maaltijd, zoals je vader dat lekker vindt. Dan moet je naar je vader gaan, zodat hij kan eten. Je vader zal denken dat je Ezau bent en hij zal je zijn zegen geven, voor hij dood gaat.'

Jakob lacht.

'Moeder,' zegt hij. 'Vader kan niets meer zien, maar voelen kan hij wel. Ezau heeft over zijn hele lichaam haren. Ik ben zo glad als een pasgeboren baby. Als vader mij aanraakt, weet hij dat ik hem bedrieg.'

'Laat dat maar aan mij over,' zegt Rebekka. 'Doe wat ik zeg.'

Als Jakob terugkomt, neemt Rebekka de geitebokjes en bereidt een heerlijk maal. Ze neemt het vel van de bokjes en spant dat over Jakobs armen. Dan trekt ze hem de kleren van Ezau aan.

Zo loopt Jakob de tent van Izaak binnen.

'Wie is daar?' vraagt Izaak.

'Ik ben het, Ezau,' zegt Jakob met een zware stem.

'Wat ben je snel terug,' zegt Izaak. 'Kom eens dichterbij, dan kan ik voelen of je werkelijk Ezau bent'.

Jakob gaat op de steen zitten naast Izaaks bed en Izaak pakt zijn handen.

'Wat vreemd,' zegt Izaak. 'Je stem lijkt op die van Jakob, maar je handen zijn de handen van Ezau. Ben je echt Ezau?'

'Natuurlijk,' zegt Jakob. Snel geeft hij zijn vader het bord met eten, zodat hij niets meer kan vragen. Als Izaak uitgegeten is, knielt Jakob naast hem. Zijn kleren ruiken naar het veld, waar Ezau altijd rondzwerft. Nu twijfelt Izaak niet meer. Hij legt zijn handen op het hoofd van Jakob en spreekt de zegen uit. Dan gaat hij vermoeid weer liggen. Jakob staat op en gaat naar buiten. Hij is nog maar net weg of daar komt Ezau binnen.

'Wie is daar?' vraagt Izaak.

'Ik ben het, Ezau,' zegt Ezau.

'Was jij hier net dan niet?' vraagt Izaak. Dan weet Ezau dat Jakob hem voor geweest is. Hij is woedend. 'Ik vermoord hem,' schreeuwt hij. 'Ik vermoord hem.'

2 Belofte maakt schuld

Jakob heeft het eerstgeboorterecht en de zegen van Ezau gestolen. Ezau is woedend. Hij wil Jakob doden.

Als Jakob Ezau hoort schreeuwen, rent hij naar zijn moeder. 'Snel,' zegt hij, 'geef me wat kleren, ik moet weg, Ezau wil me vermoorden.' Vlug pakt Rebekka wat kleren en eten bij elkaar. 'Maar waar moet ik naartoe, moeder?' vraagt Jakob.

'Ga naar mijn broer Laban,' zegt Rebekka. 'Hij zal voor je zorgen. Als je over een paar jaar terugkomt, is je broer alles vergeten, dan kun je weer bij ons wonen.' Ze legt hem uit hoe hij moet lopen, in de richting van waar de zon opkomt. 'Wanneer je bij een grote put komt, moet je daar maar weer verder vragen.'

Verdrietig gaat Jakob op weg. Dagenlang trekt hij voort met zijn bundeltje kleren onder zijn arm. Overal om hem heen zijn heuvels. Hij is bang dat hij zal verdwalen. Boven zijn hoofd brandt de hete zon. De nacht is zo koud dat hij bijna niet kan slapen. Hij mist zijn moeder. Maar hij kan niet terug. Niet terug naar zijn vader die zo verdrietig is, niet terug naar zijn broer die hem wil doden. Eindelijk ziet Jakob in de verte de waterput waar zijn moeder hem over heeft verteld. Nu is het niet ver meer. Met zijn laatste krachten strompelt hij naar de put. Bij de put staan drie herders met hun schapen.

'Waarom laten jullie je schapen niet drinken?' vraagt Jakob. 'Het is zo warm.' De herders wijzen op de put. Bovenop de put ligt een grote steen. 'Die steen is veel te zwaar,' zeggen de herders. 'Met ons drieën kunnen wij hem er niet aftillen. We moeten eerst op de andere herders wachten.'

'Kennen jullie misschien Laban, mijn oom?' vraagt Jakob.

'Jawel,' knikken de herders. 'Hij woont hier vlakbij. Kijk, daar komt nét zijn dochter Rachel aan.'

Jakob kijkt om en ziet een meisje met vijf schapen aankomen. Hij rent huilend van blijdschap naar haar toe en valt haar om de nek. Rachel weet niet wat haar overkomt. Wat moet die vreemde snuiter?

'Ik ben je neef Jakob,' zegt Jakob. 'De zoon van Rebekka. Kom.' Hij trekt Rachel aan haar arm mee naar de put. Hij is helemaal springerig en zenuwachtig van blijdschap. En dan tilt hij in één keer, helemaal alleen, de grote steen van de put en laat de schapen van Rachel drinken. De herders zijn verbaasd dat Jakob zo sterk is. Ze worden een beetje bang voor hem. Maar Jakob roept ze naderbij en zegt dat ze hun schapen te drinken moeten geven.

Rachel laat haar schapen bij Jakob achter en rent naar haar vader. 'Papa,' schreeuwt ze al van ver. 'Jakob mijn neef is er, en hij wil bij ons logeren, en hij is zo mooi en zo sterk en, en..., en je moet lief voor hem zijn, en, en... mag hij blijven?' Rachel hijgt als ze bij haar vader aankomt.

'Rustig, rustig,' zegt Laban. 'Daar komt hij al. Laat mij maar met hem praten.' Als Jakob eindelijk rustig zit, met een beker geitemelk en wat brood, vraagt

hij aan Laban of hij een tijdje bij hem mag wonen. Hij vertelt niet dat hij het eerstgeboorterecht en de zegen van Ezau gestolen heeft en dat hij daarom moest vluchten. Hij vertelt dat hij op reis is en dat hij even wil blijven. En hij geeft Laban de groeten van zijn moeder Rebekka.

'Het is goed,' zegt Laban. 'Je mag hier blijven. Dan kun je voor me werken. Maar omdat je familie bent, wil ik je wel betalen. Zeg maar wat je hebben wilt.'

Jakob denkt na. Rachel en haar oudere zusje Lea zitten ook aan tafel. Lea is bijna net zo mooi als Rachel. Alleen haar ogen! Lea heeft prachtige ogen, dat wel. Lichtgroen zijn ze, met kleine zwarte spikkeltjes. Het zijn precies de ogen van zijn vader. Telkens als Lea Jakob zo lief aankijkt, moet hij aan zijn vader denken. En dan wordt hij helemaal verdrietig. Hij durft Lea niet in haar ogen te kijken. Het is alsof ze alles weet.

Bij Rachel voelt hij zich meer op zijn gemak. Zij zou een goede vrouw zijn. 'Ik zal zeven jaar voor u werken,' zegt Jakob tegen Laban. 'En dan wil ik met uw dochter Rachel trouwen.' Rachel begint verlegen te giechelen. Ze is heel blij dat de mooie Jakob met haar wil trouwen. Maar Lea schuift ruw haar stoel naar achteren en loopt de tent in.

'Dat is goed,' zegt Laban.

Zeven jaren werkt Jakob voor Laban. Hij zaait het koren en maait dat in de oogsttijd. Hij zorgt voor het vee en helpt zelfs bij de klusjes in huis, zoals hij dat van zijn moeder heeft geleerd.

Na zeven jaar is eindelijk de grote bruiloft. Alle herders in de buurt zijn uitgenodigd voor het feest. Er wordt de hele dag en avond gedanst. Jacob laat zijn bruid geen moment alleen.

Ze draagt een lange sluier voor haar gezicht.

Zelfs haar ogen zijn bedekt. Jakob kan niet wachten tot het avond is en hij eindelijk zijn vrouw kan kussen.

Als de zon is ondergegaan, neemt Jakob zijn bruid mee naar zijn tent. Hij pakt een olielamp en wil weer naar buiten gaan om de lamp aan te steken aan het grote vuur. Maar zijn bruid houdt hem tegen. 'Niet doen,' zegt ze.' In het donker is het veel gezelliger. Jakob kruipt dicht tegen zijn vrouw aan. Ze knuffelen en vrijen met elkaar tot het bijna licht is. Dan vallen ze in slaap. De volgende ochtend is Jakob als eerste wakker. Hij heeft heerlijk geslapen. Verliefd draait hij zich om om naar zijn vrouw te kijken. Maar het is niet Rachel die daar ligt. Het is Lea. Ze heeft haar ogen gesloten en ligt nog in diepe slaap. Woest schudt Jakob haar wakker. 'Je hebt me bedrogen,' schreeuwt hij, 'je bent Rachel niet.' Hij rent in zijn onderbroek naar buiten en stormt de tent van Laban binnen.

'Waar zijn je manieren?' vraagt hij. 'Ik heb zeven jaar gewerkt voor Rachel en nu ligt Lea in mijn tent.'

'Zo doen we dat nu eenmaal,' zegt Laban. 'Bij ons trouwt het oudste meisje altijd eerst. Lea is een goede vrouw, dat zul je zien. Als je nog eens zeven jaar voor me werkt, mag je ook met Rachel trouwen.'

Zo werkt Jakob nog eens zeven jaar voor Laban, om met Rachel te kunnen trouwen.

Jakob en Lea krijgen veel kinderen. Allemaal jongens. En een meisje, dat ze Dina noemen. Maar Jakob en Rachel hebben helemaal geen kinderen. Daar is Rachel erg verdrietig over. Jakob ook, want hij houdt het meest van Rachel. Elke dag bidt Rachel om een klein meisje of een kleine jongen. En dan op een dag wordt ze zwanger, en ze krijgt een zoontje. Ze noemen het Jozef. Jakob houdt erg veel van Jozef.

3 Vergeten en vergeven

Het gaat goed met Jakob. Hij woont in een mooie tent. Een grote kudde vee graast in het veld. 's Avonds speelt Jakob met zijn kinderen en praat met zijn vrouwen. Toch is Jakob niet gelukkig. Laban is helemaal niet aardig voor hem. Al werkt Jakob nog zo hard, het is nooit goed. Jakob wil naar huis, naar zijn eigen vader en moeder. Zou Ezau nog steeds boos op hem zijn? Hij bespreekt het met Rachel en Lea.

'Als je heimwee hebt, moet je naar huis gaan,' zeggen ze. 'En wij gaan mee. We horen bij elkaar.'

Ze besluiten een week later te vertrekken. Dan is Laban weg om de schapen en geiten te scheren. Dan kan hij hen niet tegenhouden. In het geheim bereiden ze alles voor en op een zonnige dag gaan ze op weg.

Als Laban ontdekt dat ze vertrokken zijn, wordt hij heel boos. Met zijn knechten rijdt hij Jakob achterna. Hij haalt hem makkelijk in. Zijn paarden zijn veel sneller dan de kamelen van Jakob.

De hele middag maken de mannen ruzie met elkaar. Laban is boos dat Jakob zijn twee dochters meeneemt. 'Heb ik je niet alles gegeven?' vraagt hij. Maar als de zon ondergaat, besluiten ze vrede te sluiten. De kinderen mogen allemaal stenen bij elkaar zoeken en een grote tafel bouwen.

Dan eten ze met z'n allen rond de stenen tafel. Na het eten zetten Jakob en Laban een grote steen recht overeind. Ze beloven dat ze nooit meer ruzie zullen maken.

Nu kunnen ze eindelijk verder trekken, naar huis. De kleine Jozef is blij dat alles is goedgekomen. Hij vindt het spannend om op reis te gaan. Maar zijn vader Jakob is bezorgd. Zijn gezicht staat als een donderwolk. Jozef hoort hem 's nachts tegen zijn moeder Rachel praten. Telkens hoort hij de naam van Ezau, zijn oom. Het lijkt wel of ze bang voor hem zijn.

'Waarom stuur je geen verkenners uit om te kijken hoe het ermee is?' vraagt Rachel. Dat doet Jakob. Angstig wacht hij af tot de verkenners terugkomen. Jozef snapt het niet. Waarom zou Ezau zijn broer kwaad willen doen? De broers van Jozef zijn altijd lief voor hem. Jozef is niet bang voor zijn broers. Na een paar dagen komen de verkenners terug. Het is vroeg in de ochtend. De zon is net op.

'We hebben Ezau gezien,' vertellen ze. 'Hij is vlakbij. Daar, achter de heuvel is zijn kamp.' Ze wijzen naar een brede heuvelrug. 'Hij trekt u tegemoet met vierduizend man.'

Jozef ziet dat Jakob schrikt. Vierduizend man! Zijzelf zijn met zo weinigen. Ezau zal hen allemaal doden. Jakob begint te ijsberen. Dan heeft hij een idee. Hij verdeelt zijn kudde vee over vier slaven.

'Lopen jullie vast vooruit,' zegt hij. 'Maar niet te dicht achter elkaar. Ga naar mijn broer Ezau. Hij zal vragen: wie ben je, waar ga je heen, van wie zijn die dieren? En dan moet je zeggen dat dit een cadeautje van mij is. En dat ik zijn knecht wil zijn. Dat laatste is heel belangrijk. Dat doen jullie om de beurt.'

De volgende morgen staat Jozef vroeg op. Hij heeft bijna niet geslapen. Hij is bang voor wat er komen gaat. Met zijn hand boven zijn ogen tuurt hij over het veld. Daar ziet hij ineens zijn vader aankomen. Wat is dat nou? Jakob hinkt en ziet er heel moe uit. 'Wat is er gebeurd?' vraagt Jozef als Jakob dichtbij gekomen is. Jakob gaat voorzichtig op de grond zitten, naast Jozef. Hij wrijft over zijn heup.

'Ik weet het niet precies,' zegt Jakob. 'Ik denk dat ik gedroomd heb. Ik ging vannacht een stukje wandelen; ik kon niet slapen. Ik ging weer naar de rivier de Jabbok, waar we gisteren doorheen getrokken zijn. Weet je dat nog? Ik rustte daar wat uit tegen een boom en toen kwam er een man. Die man begon met me te vechten en sloeg me hard tegen mijn heup. En toen wilde hij weggaan. Maar ik hield hem tegen. Ik vroeg hem hoe hij heette, maar dat wilde hij niet zeggen. Hij vroeg hoe ik heette en toen ik dat zei, zei hij: "voortaan zul je geen Jakob meer heten, maar Israel." Ik snap er niet veel van.'

Ook Jozef begrijpt het niet. Hij kijkt zijn vader vragend aan. Maar Jakob zwijgt. Met moeite staat Jakob op. Hij trekt zich op aan de arm van Jozef. Samen kijken ze naar de heuvels. In de verte stuift een grote stofwolk op. Als de wolk dichterbij komt, ziet Jozef dat het een grote groep mensen is. Dat moet Ezau zijn!

Zo snel hij kan, hinkt Jakob terug naar zijn tent en schreeuwt tegen Rachel en Lea. 'Vlug, hou de kinderen dicht bij je en kom achter mij aan.' Ze trekken de groep tegemoet. Jakob gaat voorop. Hij loopt snel. Daarachter komen Lea en de grote jongens. Als laatste volgen Rachel en Jozef. Jozef strekt zijn nek uit om alles te kunnen zien.

Na een tijdje ziet hij hoe zijn vader zich buigt voor een vreemde man. Is dat Ezau? denkt Jozef. Die grote man met die wilde bos haar en zijn haveloze kleren, is dat de broer van mijn vader? Jozef kan het haast niet geloven. Zijn vader is altijd zo netjes. Hij ziet hoe Ezau zijn vader omarmt. Dan wenkt zijn vader hen dichterbij.

Lea en de grote jongens buigen diep. Ook Rachel buigt voor Ezau en ze trekt Jozef mee, zodat hij bijna omvalt.

'Nou, nou,' zegt Ezau. 'Dat hoeft allemaal niet, hoor. We zijn familie! Maar vertel eens, wat is al dat vee, dat ik tegengekomen ben?'

'Dat is voor jou,' zegt Jakob, 'een cadeautje.'

'Ik hoef niets van jou,' zegt Ezau. 'Ik heb zelf al genoeg.'

Maar omdat Jakob het zo graag wil, neemt hij het toch aan. Dan nemen ze afscheid van elkaar. Ezau tilt Jozef met zijn grote, behaarde armen heel hoog in de lucht. Jozef kan haast geen adem meer krijgen, zo stevig houdt Ezau hem vast. 'Dag oom,' zegt hij. Ezau geeft hem een kusje op zijn wang.

Toch niet zo'n kwaai, denkt Jozef. Hij is blij dat Ezau niet boos meer is op zijn vader Jacob. Jacob hoeft nu niet meer bang te zijn.

Ze kijken Ezau na tot hij weer over de heuvels verdwenen is. Dan gaan ze zelf ook op weg. Jakob is een beetje verdrietig. Ezau heeft hem verteld dat zijn moeder Rebekka gestorven is. Hij had haar zo graag nog een keer willen zien.

4 Grote dromen

Jozef heeft nog een klein broertje gekregen, Benjamin. Zijn moeder Rachel is bij de geboorte gestorven. Daar is Jozef lang verdrietig van geweest. Hij hield van zijn moeder. Om hem te troosten geeft Jakob hem een nieuwe jas. Een prachtige zachte wollen jas, met zwarte en witte strepen. Zo'n mooie jas heeft niemand.

Jozef past goed op zijn broertje Benjamin. Hij is nog maar zo klein. Jozef neemt Benjamin mee naar de schapen en leert hem hoe hij geiten moet melken. Benjamin leert snel.

Met zijn broers kan Jozef niet zo goed opschieten. Elke dag gaat hij met zijn grote broers het veld in om de schapen te hoeden. Maar zijn broers zijn lui. Ze laten de schapen los rondlopen, zonder erop te letten. 's Middags, als de zon hoog aan de hemel staat, liggen ze tegen de boom te slapen of doen spelletjes. Nare spelletjes. Pestspelletjes. En ze moeten altijd Jozef hebben. Ze gooien stenen naar hem of schieten met een katapult geitekeutels op hem af. Het liefst pakken ze hem zijn mooie jas af en gooien die naar elkaar over, zodat Jozef er niet bij kan. Of ze verstoppen de jas, en dan moet Jozef zo lang zoeken dat hij te laat thuis is voor het eten. 's Avonds vertelt Jozef alles aan zijn vader.

Zijn broers vinden Jozef maar een vervelend joch. Ze praten over hem achter zijn rug. Lievelingetje, noemen ze hem spottend. En papkindje. En nog veel meer akelige namen. Jozef trekt zich er niets van aan. Hij weet dat zijn vader het meest van hem houdt.

Maar als hij slaapt, heeft Jozef vreemde dromen. Hij snapt er zelf ook niet veel van. 'Moet je nou toch horen wat ik heb gedroomd,' zegt hij 's ochtends tegen zijn broers.

'Ik droomde dat we korenschoven aan het binden waren op het veld. En opeens ging mijn schoof recht overeind staan. Het was de grootste schoof van allemaal. En jullie schoven schuifelden naar de mijne toe en gingen er in een grote cirkel omheen staan. En toen bogen jullie schoven voor de mijne.'

De grote broers beginnen hard te lachen: 'Ja, ja, we begrijpen het al. Jij denkt zeker dat je meer bent dan ons. Je wilt koning over ons worden. Nou, vergeet het maar!' Als ze 's avonds in hun bed liggen, praten ze er met elkaar over. 'Wat denkt die kleine snotneus wel!' zeggen ze. 'Die moeten we eens flink te pakken nemen'.

Een andere keer vertelt Jozef: 'Nu heb ik weer zo'n rare droom gehad. Ik droomde dat het dag was. De zon stond aan de hemel. Maar ook de maan en elf sterren kon ik zien. Toen ineens kwamen de zon en de maan en de sterren uit de hemel naar beneden. Ze gingen in een grote cirkel om mij heen staan en bogen diep voor mij.'

Als Jozef uitgesproken is, blijft het lang stil. De broers schuifelen ongemakkelijk op hun stoel. Buiten klinkt het gehuil van een wolf. Vader Jakob denkt diep na over de droom van Jozef. Die elf zonen zijn natuurlijk de broers van Jozef, denkt hij. En die zon en die maan zijn Lea en ik. Denkt hij echt dat wij voor hem gaan buigen? Het moet toch niet gekker worden!

Jakob maakt zich zorgen over Jozef. Als iemand zulke grote gedachten heeft, kan het nooit goed gaan. 'Nu moet je ophouden met die onzin,' zegt hij tegen Jozef. 'Ga aan je werk. Ik wil niets meer horen.'

Beteuterd staat Jozef op. 'Maar ik heb het toch echt gedroomd,' mompelt hij, terwijl hij de deur achter zich dichtsmijt.

Zijn broers haten hem nu nog meer en er gaat geen dag voorbij of ze proberen hem te grazen te nemen.

Jakob vergeet de dromen niet. Misschien komen ze nog eens uit, denkt hij.

5 Jaloers op een jas

Jozef is door zijn vader op pad gestuurd om zijn broers te zoeken. Jakob wil weten hoe het met hen gaat en hoe het met de schapen is. Ze zijn al een paar dagen weg. Er is een mooi stuk grond een dagreis ver, waar de broers de schapen weiden. Daar slapen ze ook.

Jozef heeft zijn mooie jas aangetrokken, zodat hij het niet koud krijgt. Een hele dag loopt Jozef rond door de velden, maar hij kan zijn broers niet vinden. Het begint al een beetje schemerig te worden en Jozef wordt ongerust. Hij wil graag voor het donker thuis zijn. Hij houdt niet van het donker. Zeker niet als hij alleen buiten is.

De witte maan staat al aan de hemel. Dan ziet Jozef in de verte een paar tenten. Dat moeten de tenten van zijn broers zijn. De broers staan rond een put en zwaaien naar hem. Blij loopt hij op hen af. Maar als hij vlakbij is, pakken ze hem ineens vast, en gooien hem in het rond.

'Kijk die dromer nu toch eens,' zegt een van de broers. 'Nu voel je je niet zo groot meer, hè?'

Jozef probeert zich los te rukken, maar zijn broers zijn veel te sterk. Het lukt niet.

'Weet je wat?' zegt een ander. 'We slaan hem dood, en dan gooien we hem in de put. Als vader naar hem vraagt, zeggen we dat een wild dier hem heeft opgegeten.'

Jozef wordt doodsbang. Nu zal hij nooit zijn vader meer zien, en zijn kleine broertje Benjamin. Nu zal hij helemaal alleen doodgaan in de woestijn.

Ruben, de oudste broer, rukt hem ineens uit de handen van de anderen. 'Daar komt niets van in,' zegt hij. 'Jullie kunnen niet zomaar je broer doodslaan. Gooi hem maar gewoon in de put, dan gaat hij vanzelf dood.'

De broers trekken de mooie mantel van Jozef van zijn lijf. Dan tillen ze hem op en gooien hem in de put. De put is leeg, er staat geen water in. Het is er aardedonker, Jozef ziet bijna niets. Alleen boven zijn hoofd, bij de opening van de put, ziet hij nog een beetje schemerlicht. Zijn huid begint te kriebelen. Over zijn armen en benen lopen allemaal kleine kriebelbeestjes. Jozef rilt ervan. Hij begint te gillen. 'Laat me eruit,' schreeuwt hij. 'Laat me eruit.'

Een bebaard gezicht verschijnt boven de put. 'Als je je mond niet houdt, leggen we het deksel op de put. Dan zijn we nog sneller van je af.'

Jozef begint stilletjes te snikken. Hij durft niet te gaan zitten. Hij is bang dat er op de bodem van de put slangen liggen. Hij hoort hoe zijn broers de kruiken met wijn vullen en ze aan elkaar doorgeven. Ze gaan steeds harder praten en lachen. 'Breng dat geitje eens hier,' schreeuwt er één. 'We dopen zijn mooie jasje in het geitebloed, dan denkt vader dat een wild dier hem heeft opgegeten. Wat zal vader verdrietig zijn. Nu is zijn lievelingetje dood, ach.' Dan klinkt er een rauwe lach. De rillingen lopen over Jozefs rug.

'Hé, pssst,' hoort hij plotseling. Hij kijkt omhoog. Zijn broer Ruben hangt boven de put. 'Wees maar niet bang,' zegt Ruben. 'Ik moet even naar de schapen kijken. Als ik terugkom, slapen de anderen wel, en dan haal ik je eruit.'

Nadat Ruben is weggegaan wordt het snel donker. Jozef ziet boven zijn hoofd het flikkeren van de vuren. Na enige tijd hoort hij zijn broers praten dat ze in de verte een karavaan zien aankomen van buitenlandse handelaren. Dan hoort Jozef de zware stem van zijn broer Juda.

'Laten we Jozef toch niet doden,' zegt Juda. 'Hij is onze broer, ons eigen vlees en bloed. We kunnen hem beter verkopen aan die kooplieden. Dan verdienen we er nog wat aan en zijn we ook van hem af.'

De broers stemmen hiermee in. Korte tijd later hoort Jozef de vreemde taal van de buitenlandse kooplieden. Hij hoort het gerinkel van muntstukken die van de ene in de andere hand overgaan. Dan ziet hij boven zich een fakkel en een bebaard hoofd met een grote tulband. Een touw wordt neergelaten en Jozef wordt uit de put getrokken.

Verward kijkt Jozef om zich heen of hij Ruben ergens ziet. Ruben zal hem wel redden. Maar het is veel te donker. Zijn broers staan zwijgend, met hun rug naar Jozef toe, rond het vuur. De kooplieden zien er gevaarlijk uit. De grootste man van de groep komt naar Jozef toe. Dat is vast de leider, denkt Jozef. De grote man pakt Jozef bij de kin vast en bekijkt zijn gezicht. Dan draait hij Jozef een paar keer rond en knijpt hem in zijn schouders en zijn benen. Hij gebaart naar een andere man. Deze tilt hem met een grote zwaai op de rug van een ezel. De grote man klimt op zijn kameel en de stoet vertrekt. De donkere woestijn in.

6 In de val gelokt

Dagenlang zit Jozef op de ezel. Zijn lichaam doet pijn van het harde zadel. Vaak moet hij huilen. Hij weet best dat hij niet altijd aardig is geweest voor zijn broers. Maar dan hoeven ze hem toch niet te verkopen! Als Juda en Ruben er niet waren geweest, hadden ze hem zelfs gedood. Jozef denkt aan zijn vader. Die zal nu wel denken dat hij door een wild dier is opgegeten. Hij zal heel verdrietig zijn.

Jozef voelt zich erg alleen. Hij verstaat de taal van de vreemde mannen niet. Ze zijn best aardig. Ze geven hem eten en drinken en 's nachts laten ze hem onder een zachte deken tegen een kameel liggen. Eén man probeert soms met hem te praten, maar Jozef begrijpt niet wat hij zegt. De man geeft hem dan een dadel of een zoete vijg en aait hem over zijn bol.

Op een morgen wordt Jozef wakker van een schreeuw. Verschrikt springt hij op. De grote man staat op een kleine heuvel en wijst voor zich uit. Iedereen rent naar hem toe. In de verte ligt een stad. Hij trilt in de hete zon. Het lijkt net of hij niet echt is. Een droom lijkt het wel.

Snel pakken ze hun spullen in en klimmen op hun ezels en kamelen. Als ze dichterbij komen, zien ze pas hoe groot de stad is. De straten zijn vol met handelaren en spelende kinderen. Mannen en vrouwen lopen gehaast door elkaar heen of staan bij de kraampjes te praten. De witte huizen lichten op in de zon. Jozef heeft nog nooit zoiets gezien. Zoveel mensen bij elkaar, zoveel kleuren.

Bij een groot plein houden ze stil. De grote man tilt Jozef van zijn ezel en zet hem op een trap die naar een groot huis leidt. Hij begint hard te schreeuwen. Jozef begrijpt niet wat hij zegt. De mensen op het plein staan stil en kijken naar Jozef. Ze lopen om hem heen en knijpen in zijn billen.

Dan komt er een man in een prachtige mantel aangelopen. Iedereen op het plein maakt een diepe buiging. De man beklimt de trap en gaat naast Jozef staan. Hij kijkt Jozef diep in de ogen. Hij tilt Jozefs arm op en neemt zijn hand in de zijne. Hij bekijkt de handpalm en streelt erover. Dan knikt hij naar de grote man. Uit een tasje dat om zijn heupen hangt, neemt hij een goudstuk en geeft dat aan de grote man. Hij neemt Jozef bij de hand en trekt hem mee de deur door.

Jozef werkt in het huis van Potifar. Zo heet de man die Jozef gekocht heeft. Hij is de baas van de lijfwacht van de Faraó, de koning van Egypte. Jozef werkt hard. Potifar mag hem graag. Hij laat Jozef steeds meer belangrijke klusjes doen.

Jozef is een mooie jongen. Wanneer hij door de gangen van het paleis loopt, kijken de vrouwen hem stiekem na. Ook de vrouw van Potifar kijkt vaak naar Jozef. 'Die zou ik wel eens een zoen willen geven,' denkt ze. 'Misschien wil hij wel met me slapen.' Maar Jozef ziet haar niet staan. Hij doet zijn werk en 's avonds is hij het liefst alleen in zijn kamer en denkt aan zijn vader. Hij

mist zijn vader.

Op een dag is Jozef aan het werk in het paleis. Er is niemand thuis. Alleen de vrouw van Potifar. Ze vraagt Jozef of hij even naar haar kamer wil komen. Jozef volgt haar en vraagt wat hij moet doen. De vrouw gaat op het bed liggen en vraagt Jozef dichterbij te komen. Jozef loopt naar haar toe. Ze wijst naar een kussen op haar bed. 'Kom hier zitten,' zegt ze.

'Nee,' zegt Jozef, 'dat kan ik niet doen. Uw man is altijd goed voor mij. Ik kan hem niet verraden.'

Maar de vrouw pakt hem bij zijn kleed en trekt hem dichterbij. Ze kijkt hem verlangend aan. Jozef rukt zich los en rent de deur uit. Hij laat zijn kleed bij de vrouw achter.

De vrouw is woedend. 'Hoe durft hij,' denkt ze. 'Ik zal hem wel krijgen.'

Als Potifar thuiskomt, loopt ze naar hem toe. 'Mooie slaaf heb jij,' zegt ze. 'Er was vandaag niemand thuis, alleen ik. Toen kwam die Jozef mijn kamer binnensluipen en wou bij mij gaan liggen. Maar ik gilte zo hard dat hij weggevlucht is. Kijk, hier is zijn kleed. In zijn haast heeft hij dat bij mij achtergelaten.'

Potifar gelooft alles wat zijn vrouw zegt. Hij laat Jozef oppakken en in de gevangenis gooien.

Zo komt Jozef in de gevangenis. Het is geen leuke plaats. Het is er warm en druk en de mannen die er gevangen zitten, zijn niet allemaal even aardig. Maar Jozef maakt er het beste van. Na een paar weken is iedereen dol op hem. De gevangenisbewaarder vertrouwt Jozef zo dat hij hem als zijn hulpje aanstelt.

In de gevangenis leert Jozef de schenker en de bakker van de Farao kennen. Ze zitten al lang gevangen. Jozef brengt hen 's ochtends hun eten en luistert naar hun verhalen.

Op een nacht hebben ze allebei een droom gehad, de schenker en de bakker. In de ochtend ziet Jozef dat ze verdrietig zijn. 'Waarom zijn jullie zo somber?' vraagt hij. 'We hebben vannacht gedroomd,' zeggen ze, 'en niemand kan onze droom uitleggen.'

'Vertel die dromen maar aan mij,' zegt Jozef. 'Misschien weet ik wat ze betekenen.'

De schenker begint: 'Ik droomde dat ik een wijnstok zag. Aan die wijnstok zaten drie ranken. En die ranken kregen knoppen; die knoppen werden bloesem en toen groeiden er de prachtigste druiven aan. Ik had de beker van de Farao in mijn hand. Toen perste ik de druiven uit in de beker en gaf die aan de Farao.'

Jozef denkt even na. 'Dit is wat de droom betekent,' zegt hij: 'De drie ranken zijn drie dagen. Binnen drie dagen zul je uit de gevangenis komen en zul je weer de schenker van de farao worden, zoals vroeger. Maar als het zover is, vergeet mij dan niet. Vertel de farao over mij en haal mij uit deze rotgevangenis. Ik heb niets slechts gedaan.'

Nu wil de bakker ook zijn droom vertellen. Misschien zal ik ook vrijgelaten worden, denkt hij.

'Ik droomde dat ik op mijn hoofd drie manden met gebak droeg,' vertelt hij. 'In de bovenste mand zaten allerlei broodjes voor de farao. Maar er kwam een zwerm vogels en die begonnen van die broodjes te eten. Wat denk je Jozef? Wat betekent mijn droom?'

Jozef kijkt de bakker verdrietig aan. 'Dit is de uitleg,' zegt hij. 'De drie korven dat zijn drie dagen. Binnen drie dagen zal de farao je aan een paal hangen en je zult opgegeten worden door de vogels.'

Drie dagen later, op de verjaardag van de farao, gebeurt precies wat Jozef heeft voorspeld.

7 Prins Jozef

Op een donkere nacht heeft de farao, de koning van Egypte, een droom. Een heel enge droom. Hij schrikt wakker. Hij staat op om een glaasje water te drinken. Hij probeert de droom te vergeten en aan leuke dingen te denken. Als hij niet meer zo bang is, gaat hij in bed liggen en valt in slaap. En weer droomt hij een heel enge droom. Hij schrikt wakker en kan daarna niet meer in slaap komen.

De volgende dag voelt hij zich doodmoe en verdrietig en bang. Wat betekenen die vreemde dromen? De farao roept alle wijze mannen uit Egypte naar het paleis. Hij vertelt hun de dromen. Maar ook de wijze mannen weten niet wat de dromen betekenen. Boos stuurt de farao hen weer naar huis.

'Geef me maar wat wijn,' schreeuwt hij naar de schenker. Hij wil dronken worden en de dromen vergeten. Hij wil niet meer aan enge dingen denken. De schenker schenkt een groot glas wijn in en geeft dat aan de farao. Dan zet hij de kruik op tafel en buigt diep.

'Misschien kan ik u helpen,' zegt hij.

De farao kijkt op. 'Jij?' zegt hij. 'Wat weet jij nou van dromen?'

'Het spijt me, farao, dat ik zo brutaal ben,' zegt de schenker. Hij krijgt er een rood hoofd van. 'Maar als u naar me luistert, zult u me dankbaar zijn.'

'Nou goed dan,' zucht de farao. 'Vertel maar.'

De schenker begint te praten. Hij stottert een beetje, omdat hij bang is voor de farao.

'Vorig jaar zat ik in de gevangenis. Ik zat in dezelfde cel als de bakker. Op een nacht hadden we allebei een droom. Een heel vreemde droom. We wisten niet wat de droom betekende. In de gevangenis was een jongen. Jozef heette hij. Die jongen bracht ons altijd eten. Wij vertelden onze droom aan hem. En het is precies zo gebeurd als hij gezegd heeft. Ik mocht weer voor u werken, maar die arme bakker....'

De stem van de schenker stukt. Hij denkt aan zijn vriend de bakker.

'En verder,' zegt de farao ongeduldig.

'De bakker is opgehangen, precies zoals Jozef had gezegd.'

'Breng die jongen hier!' schreeuwt de farao.

De dienaren van de farao rennen naar de gevangenis en halen Jozef uit de kerker. Ze scheren zijn baard, wassen zijn billen, trekken hem prachtige kleren aan en brengen hem dan naar de farao.

'Zo,' zegt de farao. Hij is op zijn hoge troon geklommen en kijkt op Jozef neer.

'Ik heb gehoord dat jij alle dromen kunt uitleggen.'

'Ik doe mijn best,' zegt Jozef.

'Luister dan maar eens naar mijn dromen.'

En de farao begint te vertellen. 'In mijn eerste droom stond ik aan de oever van de rivier de Nijl. Uit de Nijl kwamen zeven koeien. Prachtige koeien met veel vlees en een glanzend vel. Maar even later kwamen zeven magere koeien uit het water omhoog. Vel over been waren ze. Zulke lelijke koeien had ik nog nooit gezien. En deze magere koeien aten de zeven vette koeien helemaal op. Maar toen ze de koeien hadden doorgeslikt, waren ze nog even dun en lelijk als daarvoor.

Daarna had ik een andere droom. Er groeide een halm met zeven prachtige volle aren eraan. Daarnaast groeide een andere halm, met zeven dunne en dorre aren. En die dunne aren aten de dikke helemaal op.

Ik werd nat van het zweet wakker,' zei de farao. 'Deze dromen maken me bang. Ik heb alle wijze mannen van Egypte gevraagd wat deze dromen betekenen. Maar niemand kon het mij vertellen.'

Jozef denkt diep na. 'Ik weet wat die dromen betekenen,' zegt hij. 'De twee dromen betekenen hetzelfde. De zeven vette koeien en de zeven vette aren betekenen dat het zeven jaar lang heel goed zal gaan met Egypte. Er zal meer dan genoeg eten zijn voor iedereen. De zeven magere koeien en de zeven dorre aren betekenen dat er daarna een hongersnood zal komen.'

De farao schrikt. 'Is het echt waar wat je zegt? Is er niets meer aan te doen?'

'Nee,' zegt Jozef. 'U heeft twee keer hetzelfde gedroomd. Het zal heel snel gebeuren wat ik gezegd heb. Ik zal u een raad geven. Het is goed om in goede tijden iets te bewaren voor als het slecht gaat. U moet een wijze man aanstellen. Als het goed gaat in Egypte en iedereen genoeg te eten heeft, moet deze man het graan dat over is verzamelen. Dat moet u in grote schuren bewaren. Als er dan een hongersnood komt, is er genoeg te eten

over.'

Dat vindt de farao een goed idee.

'Volgens mij ben jij de wijste man in Egypte,' zegt hij tegen Jozef. 'Je hoeft niet meer terug naar de gevangenis. Ik zal je belonen voor je uitleg, ook al ben ik er niet blij mee. Ik maak jou onderprins. Jij moet zorgen dat er in de zeven slechte jaren genoeg te eten is voor iedereen.'

De farao schuift zijn ring aan de vinger van Jozef. Een schitterende gouden ring met een blauwe steen. Hij hangt hem een gouden ketting rond zijn nek en geeft hem prachtige linnen kleren. Zo wordt Jozef onderprins van Egypte.

Jozef trekt zeven jaren lang door Egypte. Er groeit zoveel graan dat iedereen genoeg te eten heeft. Wat over is, neemt Jozef mee naar de stad en slaat dat op in graanschuren. Jozef heeft het zo druk dat hij zijn familie vergeet. Hij denkt niet meer aan zijn boze broers en zijn verdrietige vader. Hij wil Egypte helpen, zodat het niet van de honger zal sterven.

Na zeven jaar is het eten op. De velden verdorren en iedereen lijdt honger. In de hele wereld is geen eten meer te krijgen. Alleen in Egypte. Jozef zit in zijn paleis en verkoopt het graan dat hij heeft verzameld aan iedereen die honger heeft. Van over de hele aarde komen mensen naar Jozef om graan te kopen.

8 Vreemdelingen aan de deur

Jozef werkt van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Er zijn veel mensen die honger hebben. Jozef ziet hun magere gezichten, hun dunne lichamen. Hij wordt er verdrietig van. Hij hoopt dat hij genoeg graan heeft om de zeven magere jaren door te komen.

Op een late zomeravond zit Jozef in de grote zaal van het paleis. Hij is moe. Zijn hoofd rust op zijn armen. Buiten staat nog een lange rij mensen die graan willen kopen. Hij sluit zijn ogen en wil slapen.

Dan wordt er op de deur geklopt. De dienaar laat elf mannen binnen. Jozef kijkt op. De mannen buigen diep voor Jozef en blijven zo in de deuropening staan. Jozef wordt ongeduldig. Die mannen staan daar maar als verlegen kinderen te drementelen. Wat zijn dat voor vreemde mannen? Maar wacht eens, ze komen Jozef bekend voor. Dat kan toch niet waar zijn?

Jozef roept de mannen in het Egyptisch toe dat ze dichterbij moeten komen. Vermoeid en angstig schuifelen de mannen dichterbij. Dan herkent Jozef zijn broers. Tranen schieten in zijn ogen. Wat zijn ze oud geworden. En mager. Jozef moet denken aan de droom die hij had toen hij een kleine jongen was. De droom over de korenschoven die voor zijn schoof bogen. En kijk, nu gebeurt er precies zoals in zijn droom. Zijn broers buigen voor hem naar de grond.

De broers herkennen Jozef niet. Jozef is niet meer de kleine jongen die ze in de put gooiden. Jozef is een grote, voorname man geworden. Hij draagt een Egyptische muts op zijn hoofd en een prachtig lang zijden gewaad. Rond zijn ogen zijn zwarte lijnen getekend, zoals alle voorname mannen en vrouwen in Egypte. Bovendien praat Jozef Egyptisch. De broers kunnen hem niet verstaan.

Als Jozef zijn broers zo ziet staan, bang en trillend van de honger, moet hij denken aan de tijd dat ze hem pestten. Hij denkt eraan hoe ze hem in de put gooiden en verkochten aan die handelaars.

'Waar komen jullie vandaan?' vraagt hij bars. Een tolk vertaalt de vraag in de taal van de broers.

'Uit Kanaän,' zeggen de broers. 'Wij willen voedsel kopen. Kijk, we hebben geld.' De broers legen hun zakken voor de voeten van Jozef. De munten rollen over de vloer.

Jozef staat op en loopt om de broers heen.

'Ik geloof jullie niet,' zegt Jozef. 'Jullie zijn spionnen. Jullie willen Egypte veroveren en al het graan stelen.'

'Nee, mijnheer. Alstublieft, geloof ons. We hebben honger, dat is alles.'

'Leeft jullie vader nog?' vraagt Jozef.

'Ja mijnheer, hij is oud, maar hij leeft nog steeds.'

Jozef is opgelucht als hij dat hoort.

'Met hoeveel broers zijn jullie?' vraagt Jozef verder.

'We zijn met twaalf broers, mijnheer. Onze jongste broer is bij onze vader achtergebleven. Vader houdt heel veel van hem. Hij is bang dat hem iets overkomt.'

Twaalf broers, denkt Jozef. We zijn met dertien broers. Zie je, ze zijn me al helemaal vergeten.

'Jullie zijn spionnen,' schreeuwt Jozef. 'Ik geloof niets van wat jullie zeggen. Maar ik geef jullie één kans. Jullie moeten je jongste broer gaan halen. Ik geloof jullie pas als ik jullie broer zie. Een van jullie blijft hier bij mij.'

De broers schrikken.

'Dit is onze straf,' zeggen ze tegen elkaar. 'Om wat we onze broer Jozef hebben aangedaan.'

Als Jozef hen hoort praten, moet hij huilen. Maar de broers zien het niet. Ze weten niet dat Jozef hen kan verstaan. Jozef veegt zijn tranen af. Zijn grote broers staan te bibberen als een rietje. De grote Simeon staat een beetje achteraf. Jozef wijst hem aan.

'Laat hem bij mij blijven,' zegt hij. 'Gaan jullie je kamelen zadelen en trek naar huis.'

Dan geeft hij zijn dienaren de opdracht om de zakken van de broers met koren te vullen. Hij zegt hen het geld van de broers daar bovenop te leggen en de broers eten te geven voor de reis.

Angstig vertrekken de broers naar huis. Ze zijn bang voor hun vader. Eerst is hij Jozef verloren, en nu ook Simeon. 's Avonds, na een lange dagreis, openen ze hun zakken. Ze hebben honger en willen een stukje brood. Dan

zien ze bovenop het koren hun geld liggen. Angstig vragen ze zich af wat dat betekent. Die Egyptenaar wil hun vast te grazen nemen, denken ze. Straks denkt hij dat ze het geld gestolen hebben en stuurt hij mannen achter hen aan. Snel reizen ze door naar huis.

Als ze thuiskomen en Jakob ziet dat Simeon niet bij hen is, wordt hij woedend. De broers vertellen hem alles wat er is gebeurd. Ze vertellen dat ze Benjamin moeten meenemen. Anders zullen ze sterven van de honger en zal Simeon nooit meer terugkomen.

Maar Jakob wil er niets van horen.

'Jullie stelen al mijn kinderen,' zegt hij. 'Jozef is dood, Simeon zit gevangen in Egypte, en nu willen jullie ook mijn Benjamin meenemen. Ik wil het niet hebben.'

Ruben loopt naar zijn vader toe en legt een hand op zijn schouder. 'Vertrouw mij, vader,' zegt hij. 'Geef Benjamin aan mij mee. Als hem iets overkomt, mag je mijn twee zoontjes doden. Maar er gebeurt hem niets. Ik beloof het.' Maar Jakob houdt voet bij stuk.

'Je neemt mijn zoon niet mee,' zegt hij. 'Als hem onderweg iets overkomt, heb ik niemand meer. Jullie blijven allemaal hier.'

Maar al snel is het eten dat ze in Egypte hebben gekocht op.

'Jullie moeten weer wat gaan kopen,' zegt Jakob.

'Maar waar dan?' vraagt Juda. 'Naar Egypte kunnen we niet, tenzij we Benjamin meenemen. Die man heeft gezegd dat we alleen terug mogen komen met Benjamin.'

'Waarom heb je hem ook gezegd dat je nog een broer hebt?' vraagt Jakob. 'Hij hoorde ons uit. Hij wilde alles van ons weten. Wij konden toch ook niet weten dat hij ons zou vragen Benjamin te halen.'

'Er zit niets anders op,' zegt Jakob. 'Neem je broer en ga terug naar Egypte. Neem geschenken mee voor de man: balsem, honing, gom en hars, noten en amandelen. En neem dubbel geld mee. Het geld dat hij jullie heeft teruggegeven, moet je hem ook weer geven.'

De broers doen alles wat hun vader heeft gezegd. Ze nemen de geschenken en het geld en gaan opnieuw op reis naar Egypte. Dit keer is Benjamin bij hen.

9 Zakken legen

Het land Egypte is droog en leeg. Ook daar is nergens meer een druppel water te vinden. Vermoeid komen de broers bij het huis van Jozef en kloppen aan. De huismeester doet open. Het is dezelfde als de vorige keer. De broers buigen diep.

'We zijn hier al eens eerder geweest, meneer', zeggen ze. 'Een paar jaar geleden. Om voedsel te kopen. Maar dat geld, dat toen in onze zakken zat, hebben we echt niet gestolen, echt niet. We weten niet hoe het er komt. We hebben het nu weer bij ons, hier.'

Ze geven de huismeester het geld en nog meer geld om nieuw graan te kopen. Ze vertellen hem wat er de vorige keer gebeurd is. De huismeester wijst de broers een kamer en brengt hen water om hun voeten te wassen en eten voor de ezels. En ook brengt hij hun hun broer Simeon, die nog steeds in de kerker vastzit, omdat zij zich aan hun belofte hebben gehouden. 's Middags komt Jozef thuis. De huismeester vertelt hem dat er gasten op hem wachten in de eetzaal. Jozef herkent zijn broers meteen, maar blijft in de deuropening wachten. De broers buigen diep voor hem en geven hem de geschenken. Jozef vraagt hoe het met hun vader gaat. Hij is blij om te horen dat het goed gaat.

Dan ziet hij ineens Benjamin zitten. Hij kan zijn ogen niet geloven. Zijn kleine broertje, zo'n grote man geworden.

'Is dit jullie jongste broer?' vraag hij. De broers schuiven Benjamin naar voren, zodat Jozef hem goed kan zien.

En dan ineens rent Jozef de kamer uit. De tranen staan in zijn ogen. Hij is zo blij om Benjamin te zien. Maar hij wil niet dat zijn broers zien dat hij huilt. Hij wil nog niet dat ze weten wie hij is.

Als hij terugkomt, wijst hij zijn broers hun plaats aan de tafel. De oudste zet hij vooraan en de jongste achteraan. De broers zijn verbaasd dat Jozef weet wie de oudste en wie de jongste is. Maar ze verbazen zich niet lang. Heerlijk eten wordt hun voorgezet en de beste wijn van Egypte. De hele avond praten ze en drinken zoveel dat ze een beetje dronken worden.

De volgende dag zegt Jozef tegen zijn knechten dat ze de zakken van zijn broers vol met graan moeten scheppen. En bovenin de zakken moeten ze het geld terugleggen dat de broers hebben meegenomen. In de zak van Benjamin stopt Jozef de grote zilveren beker waar hij altijd uit drinkt. De zakken worden stevig dichtgeknoopt, zodat de broers niets ontdekken.

De broers zijn nog maar net de stad uitgereden, of Jozef zegt tegen zijn huismeester: 'Ga die mannen achterna en vraag hen waarom ze mijn geld gestolen hebben, en mijn zilveren beker.'

Met een paar van de beste soldaten rijdt de huismeester achter de broers aan. Bij een beekje houdt hij hen staande.

'Waarom hebben jullie geld van jullie gastheer gestolen?' vraagt hij.

De broers kijken elkaar verbaasd aan en wenden zich dan boos tot de huismeester. 'Hoezo gestolen? Hebben wij niet eerlijk het geld mee terug gebracht? Zoek maar, als je ons niet gelooft. Als je iets vindt, zullen wij met je teruggaan als slaven. En diegene bij wie je de beker vindt, zal sterven.'

Snel laden de broers hun zakken af en maken ze open. De huismeester onderzoekt de zakken. Eerst die van de oudste broers. In iedere zak vindt hij geld. Dan graait hij in de zak van Benjamin. En hij steekt de zilveren beker van Jozef in de lucht.

De broers worden zo bang dat zij hun kleren aan stukken scheuren. Maar de huismeester zegt dat ze moeten opschieten, dat ze hun ezels moeten volladen en weer mee terugkomen naar de stad.

Met zijn armen over elkaar staat Jozef hen op te wachten.

'Wat is dat?' vraagt hij. 'Dachten jullie dat ik gek was, dat ik dit niet zou ontdekken?'

Juda slaat zijn ogen op en kijkt Jozef aan. 'Wat kan ik zeggen?' vraagt hij.

'Wij wisten hier niets van af. Maar nu u vindt dat we schuldig zijn, zullen wij hier blijven en uw slaven zijn. Wij en onze jonge broer Benjamin.'

'Dat is niet nodig,' zegt Jozef. 'Gaan jullie maar naar huis. Alleen Benjamin zal hier blijven. Alleen hem wil ik als slaaf.'

'Nee, mijn heer,' smeekt Juda. 'Doe dat niet. We hebben onze vader beloofd dat hem niets zal overkomen. Als we hem niet mee naar huis brengen, zal mijn vader zeker sterven. Benjamin is zijn lievelingszoon. Laat mij blijven. Ik kan het verdriet van mijn vader niet aanzien.'

Jozef kan zich niet langer inhouden. Het verdriet van zijn broers en hun angst

raakt hem diep in zijn hart. Hij stuurt zijn knechten weg, zodat hij alleen is met zijn broers.

'Kom hier,' zegt hij in de taal van zijn broers, en strekt zijn armen naar hen uit. Hij lacht door zijn tranen heen. 'Ik ben het, Jozef, jullie broer.'

Maar de broers geloven hem niet; van schrik deinzen ze achteruit.

'Ik ben het echt,' zegt Jozef weer. 'Jullie broer Jozef, die jullie aan de handelaren hebben verkocht. Kom, wees nu niet verdrietig. Het is allemaal niet voor niets geweest. Misschien heeft God me wel hierheen laten gaan, zodat ik jullie nu te eten kan geven, zodat jullie niet van de honger hoeven sterven.'

De broers kunnen het nog steeds niet geloven. Ze staan in een hoekje, dicht bij elkaar en fluisteren tegen elkaar.

'Jullie moeten me geloven,' zegt Jozef. 'Zadel jullie ezels en ga terug naar huis. Ik wil dat jullie vader alles vertellen wat je hier gezien hebt en ik wil dat jullie hem mee hier naartoe nemen en al jullie vrouwen en kinderen, zodat jullie hier een goed leven kunnen leiden. Dan zijn we allemaal weer bij elkaar.' En Jozef loopt naar Benjamin toe en valt hem snikkend om de hals. Ook Benjamin moet huilen. Hij weet nu zeker dat het Jozef is. Dan beginnen alle broers door elkaar te praten. Ze willen Jozef allemaal kussen en willen precies weten hoe hij in Egypte gekomen is en hoe hij zo rijk werd en....

Tot het donker wordt, praten ze met elkaar. In de ochtend geeft Jozef zijn broers dure kleren en geld en eten voor de reis. Voor zijn vader geeft hij hen tien ezels en tien ezelingen mee, en genoeg te eten voor de hele familie. Dan neemt hij afscheid.

Na een lange reis komen de broers bij Jakob aan. Jakob wil eerst niet geloven wat zijn zonen hem vertellen. Hij wordt zelfs een beetje boos om die onzin. Maar als ze hem vertellen wat Jozef heeft gezegd, moet hij hen wel geloven. Hij is zo blij dat hij bijna niet meer kan spreken. 'Jozef leeft nog', is het enige wat hij zegt. 'Jozef leeft nog.'

Jakob roept de familie bij elkaar. Ze breken hun tenten op en gaan op reis naar Jozef.

10 Plek voor iedereen

Jozef kan niet wachten tot zijn vader bij hem komt, en reist hem tegemoet. In een prachtige vallei vinden ze elkaar. Huilend vallen ze elkaar om de hals. 'Dit is alles wat ik wilde,' zegt Jakob. 'Jou nog eens zien. Nu kan ik rustig sterven.'

'U sterft nog niet, vader,' zegt Jozef. 'Eerst gaat u met me mee naar de Farao. Ik zal u een prachtig huis geven, en land en u kunt rustig oud worden.'

Op hun gemak rijden ze terug naar de stad. Ze hebben geen haast. Ze hebben elkaar zoveel te vertellen.

Jozef neemt zijn vader en zijn broers mee naar de Farao.

'Farao,' zegt hij. 'Dit zijn mijn broers, en dit...' hij legt een hand op de schouder van zijn vader. 'Dit is mijn vader.' Jakob en zijn zonen buigen voor de Farao, maar de Farao helpt hen overeind. Hij is blij om de familie van Jozef te ontmoeten. Hij wil alles van ze weten, hoe oud ze zijn, wat voor werk ze doen, hoeveel kinderen ze hebben.

En de Farao geeft Jozefs familie een mooi stuk land en huizen om in te wonen. En een paar van de broers mogen voor de Farao werken en op zijn kudde passen.

—

Maar er is nog steeds een grote hongersnood in Egypte, en Jozef gaat door met het verkopen van brood. Als de Egyptenaren geen geld meer hebben, koopt Jozef hun vee, hun paarden en hun schapen, en als ook die op zijn, koopt Jozef hun land. En hij geeft alle Egyptenaren een handvol zaad, zodat ze de grond kunnen bebouwen. Maar ze moeten een vijfde deel van de opbrengst aan de Farao geven. Zo wordt het rijk van de Farao heel groot.

Jakob en zijn zonen voelen zich wel thuis in Egypte. Ze krijgen veel kinderen en hun land brengt genoeg op om van te leven. Zeventien jaar lang is Jakob nog gelukkig. Hij is vooral gelukkig dat hij Jozef weer bij zich heeft.

Maar na zeventien jaar voelt Jakob dat hij gaat sterven. Hij roept Jozef bij zich.

Als Jozef binnenkomt, vraagt Jakob hem naast hem op een steen te gaan zitten. Moeizaam gaat Jakob rechtop zitten en zet zijn voeten op de grond. 'Mijn lieve zoon,' zegt Jakob. 'Ik voel dat ik ga sterven. Mijn botten zijn al koud. Ik wil dat je me iets beloofd. Kom hier.'

Jakob pakt de hand van Jozef en legt die op zijn heup. 'Als je van me houdt,' zegt hij, 'dan moet je me beloven dat je me in mijn eigen land begraaft.'

De tranen lopen over Jozefs wangen. Hij legt zijn hoofd op de knieën van zijn vader, zodat die niet ziet dat hij huilt. Hij zou willen zeggen dat Jakob nog lang niet doodgaat, dat ze nog heel veel jaren samen zullen zijn, dat hij van hem houdt en niet wil dat hij weggaat. Maar Jozef ziet het oude, vermoeide gezicht van zijn vader. Hij weet dat zijn vader dood zal gaan. Snikkend belooft hij wat zijn vader heeft gevraagd.

Dan roept Jakob ook zijn andere zonen binnen. Eén voor één knielen ze naast Jakob op de steen. En voor elk van zijn zonen heeft Jakob een paar prachtige woorden, woorden die ze nooit zullen vergeten, woorden die hen zullen helpen te worden wie ze willen zijn.

Als Jakob zijn laatste zoon, Benjamin gezegend heeft, vraagt hij nogmaals of ze hem in zijn eigen land willen begraven, in de plaats waar ook zijn voorvaderen begraven liggen. Dan trekt Jakob zijn benen weer op het bed, gaat languit liggen en sluit zijn ogen.

Als Jozef ziet dat Jakob gestorven is, werpt hij zich bovenop hem. Hij strijkt zijn vader over zijn haren, kust zijn voorhoofd en zijn lippen, net zolang tot hij geen tranen meer over heeft.

Jakob wordt met zoetgeurende zalf gebalsemd, zodat zijn lichaam even gaaf blijft als toen hij nog leefde. Ook de Farao treurt om Jakob. Met een grote stoet mensen wordt Jakob naar zijn land gereden en begraven in een spelonk van de grot waar ook zijn vader en zijn grootvader begraven liggen.

Jozef bleef in Egypte wonen, samen met zijn broers en hun hele familie. Jozef werd heel oud. Toen hij honderdentien jaar oud was riep hij zijn broers bij zich. Hij vertelde hen dat hij zou gaan sterven.

'Maar jullie moeten niet treuren,' zei hij. 'Er zal een dag komen dat jullie kunnen terugkeren naar je eigen land. En als die dag gekomen is, neem dan mijn botten mee en begraaft mij naast onze vader. Tot die dag wil ik hier bij jullie begraven liggen.' Het lichaam van Jozef werd gebalsemd met geurige oliën en in een kist gelegd. En iedereen hilde toen Jozef werd begraven in het land Egypte. Zo stierf Jozef, de zoon van Jakob, de onderprins van Egypte, die velen had gered van de hongersdood.

